

ГРАЖДАНИ ЗА ДЕМОКРАТИЧНА И ПРАВОВА ДЪРЖАВА

14 декември 2020 г.
Чрез e-mail

До
Г-жа Ирена Първанова
Ръководител на УО на Оперативна
програма „Добро управление“ в
Република България

ВЪЗРАЖЕНИЕ

Относно

Решение за установена липса на нередност Ваш No ОПДУ-171/09.11.2020 г. по проект „Разширяване на експертния капацитет на служителите на МВР за превенция на агресивни прояви в обществото, корупция и радикализация“

Уважаема госпожо Първанова,

След като разгледахме Вашия отговор и материалите, изготвени от Изследователски център „ТРЕНД“ по проект „Разширяване на експертния капацитет на служителите на МВР за превенция на агресивни прояви в обществото, корупция и радикализация“, изпълняван от Института по психология към МВР,

Считаме, че проведеното от „ТРЕНД“ изследване не обосновава нуждата от обучения на служителите на МВР за разпознаване на радикализацията сред ромската общност в България и опровергава мотивите във Вашето Решение за установена липса на нередност. Основанията за нашето възражение са изложени по-долу.

От Вашия отговор става ясно, че в първоначално подписания между Вас и бенефициента договор за възлагане на проекта през 2016 г. не са били предвидени обучения на полицаи относно ромите. След като е получил одобрение от Вас през 2019 г. за удължаване срока на договора, бенефициентът сам е преценил, че служителите на МВР трябва да преминат обучения на тема „Ранно разпознаване на признаците на радикализация с фокус върху ромската общност“ и затова **тези обучения не са били формално включени във формуляра на проекта.** Бенефициентът е взел това решение въз основа на резултатите от националното експертно изследване „Ранно разпознаване на признаци на радикализация с оглед осъществяване на ранна превенция“, възложено на изследователски център „ТРЕНД“ ООД. Бенефициентът очевидно отрича, че е налице проблем с тези обучения, организирани през 2019 г.

ГРАЖДАНИ ЗА ДЕМОКРАТИЧНА И ПРАВОВА ДЪРЖАВА

Видно от наличните документи, социолозите от „ТРЕНД“ са провели „Изследване сред представители на етнокултурните общности в страната, идентифициращи се религиозно или културно с мюсюлманското вероизповедание“ (Доклад 1). То е обхванало 494 души в две области Пловдив и Пазарджик (без да се уточняват конкретните населени места и квартали) в периода 29 юли – 7 август 2018 г. Подобно изследване е проведено и сред бежанци и емигранти, настанени в регистрационно приемателни, интеграционни и транзитни центрове, от 20 до 31 август 2018 г. (Доклад 2).

Не е ясно защо в изследването са включени само представители на малцинства, изповядващи мюсюлманската религия, бежанци и емигранти. Това предполага, че за бенефициента на проекта радикализацията е възможна само сред малцинствата и бежанците в България, но не и сред етническото мнозинство. Определянето на целевите групи по този начин издава едно дълбоко предразсъдъчно и дискриминационно отношение на самите изпълнители на проекта. Вместо да състави една обективна картина за нивата на радикализация в цялото българско общество и да предложи мерки за превенция, за което бенефициентът е получил достатъчно средства от ЕС, той е стеснил обхвата на проекта първо до турци, българомохамедани, роми-мюсюлмани и бежанци, а впоследствие, по време на обученията, само до роми.

Футболните агитки, неонацистките и неофашистките организации, крайнодесните политически партии и другите радикални групи в обществото са били напълно изключени от проекта. Следователно рискът от „десен екстремизъм“ не се разглежда като опасност от Института по психология на МВР и затова той не предвижда превенция срещу този вид радикализация в България, макар той да е споменат в наръчника на „ТРЕНД“. Считаме това за сериозен пропуск, предвид факта, че проектът се отнася до превенция на радикализацията в България и именно по този начин е бил одобрен от Вас, а бенефициентът е свел проекта до търсене на радикализация сред една единствена етническа общност – ромската, по свое усмотрение и без дори да е ясно как точно дефинира ромската общност.

На следващо място, социолозите от „ТРЕНД“ твърдят, че са включили в изследването турци, роми мюсюлмани и българомохамедани, но никой от интервюираните не се е самоопределил като ром в анкетите и не е ясно по какви критерии са подбирани участниците в тях (Доклад 1, стр. 2). Това, обаче не е попречило на изследователите от „ТРЕНД“ да направят обобщения за ромската общност и точно тук е един от най-големите недостатъци на изследването, което поставя под съмнение валидността на резултатите и професионализма на онези, които са го провели. **Български граждани, които не се самоопределят като роми са били регистрирани като роми в изследването на „ТРЕНД“ и това най-вероятно е било направено без знанието и съгласието на анкетиранияте, което повдига и въпроса дали не са нарушени етичните и професионалните стандарти при реализирането на подобен тип проучвания, касаещи професионалната компетентност, интегритета и**

ГРАЖДАНИ ЗА ДЕМОКРАТИЧНА И ПРАВОВА ДЪРЖАВА

отговорността на социолозите, както и зачитането на правата и човешкото достойнство на участниците в изследването.

От наръчника на „ТРЕНД“ става ясно също така, че по проекта са предвидени: Индекс за „равнище на политически радикализъм“, Наръчник за работа с представители на малцинствени групи от българското население и Карта на ромите в България. Това също е озадачаващо, защото **проучването на „ТРЕНД“ се базира на анкети от две области в България - то не е национално представително и по никакъв начин не оправдава нуждата от последващите обучения и съставянето на „карта на ромите в България“.** Тук е налице явно противоречие с мотивите на **Вашето решение за липса на установена нередност**, защото Вие твърдите: „екипът на „ТРЕНД“ ООД стига до изводите, че едни от местата, които се идентифицират като рискови за възникване и разпространение на радикално-религиозни идеологии са отделни ромски квартали. Експертите са единодушни, че тези процеси се регистрират най-вече в Южна България, с подчертана изразеност в определени населени места. Направените констатации в изследването налагат полицейските служители, работещи на терен във въпросните ромски квартали, да придобият базисни познания за процесите на религиозна радикализация.“

Макар резултатите на „ТРЕНД“ да се базират на анкети единствено от Пловдивска и Пазарджишка област, обученията, организирани от бенефициента са обхванали общо 480 служители на МВР от Североизточна, Югоизточна, Централна Южна, Югозападна България и Софийска област. А на МВР се препоръчва да състави „карта на ромите в България“. Защо са необходими на МВР толкова подробни данни относно броя, религията, самоопределението на ромите, лидерите им в страната? Нима всички роми в България са уязвими към радикализация и трябва да бъдат наблюдавани от МВР, понеже са роми? По какъв начин това кореспондира с изследването на „ТРЕНД“ и с целите и задачите на проекта, одобрен от УО на ОПДУ? Как от превенция на радикализацията се стига до „Карта на ромите в България“? Това със сигурност не е „европейска практика“, както твърдите в отговора си. При такива големи разминавания оставаме с впечатлението, че същинските цели на бенефициента са били различни от предварително обявените по проекта.

Смятаме, че не е необходимо да се спираме по-детайлно на самото изследване, поради наличните нередности, но дори за миг да допуснем, че то е обхванало и роми мюсюлмани, както се твърди, достатъчно е да цитираме една констатация в доклада. Според „ТРЕНД“ само 2% от анкетиранията са изразили положително мнение за „Ислямска държава“, но авторите на доклада признават: „при ромите не регистрираме нито едно положително посочване“ (Аналитичен доклад 2, стр. 8). Странно е, че социолозите от „ТРЕНД“ са пренебрегнали напълно тези 2% граждани със симпатии към „Ислямска държава“ (те не са роми) и упорито са продължили да прокарат тезата, че рисковете идват само от ромската общност. При липса на категорични доказателства в тази посока, социолозите са се опитали да оправдаят очакванията към тях с допълнителни въпроси. Например „степената на

ГРАЖДАНИ ЗА ДЕМОКРАТИЧНА И ПРАВОВА ДЪРЖАВА

възможност да се обидят“ – колкото по-нисък бил образователният ценз на респондентите, толкова по-склонни били те да се обидят, от което излиза, че за авторите на проучването високообразованите хора изобщо не се обиждат. А ромите по-лесно се обиждали от турците и българомохамеданите, според анкетите (стр. 110 от Наръчника). Изглежда въз основа на подобен тип разсъждения, авторите на доклада правят своите обобщения за ромите, което е меко казано притеснително.

Считаме, че социологическото проучване, възложено от Института по психология към МВР на „ТРЕНД“ би трябвало да подлежи на проверка и анализ от Управляващия орган на ОПДУ, като част от дейностите по проекта, в рамките на който е финансирано. От наличните документи относно въпросното изследване на електронната страница на МВР, към която ни насочихте, не може да се направи заключението, че „едни от местата, които се идентифицират като рискови за възникване и разпространение на радикално-религиозни идеологии са отделни ромски квартали“, както се твърди в решението за установена липса на нередност, още повече, че тези квартали никъде не са конкретно идентифицирани.

С оглед изложеното поддържаме позицията, че проект „Разширяване на експертния капацитет на служителите на МВР за превенция на агресивни прояви в обществото, корупция и радикализация“ е осъществен в очевидно нарушение на принципите за недискриминация, насърчаване на равните възможности, необходимост, пропорционалност и законност. **Този проект, който е финансиран с европейски средства чрез директно възлагане на бенефициента (без конкурс) допринася за засилването на антиромските нагласи в българското общество и това личи дори от докладите и наръчника на социолозите от „ТРЕНД“.** Считаме това за недопустимо, още повече, когато то става с одобрението на правителството, дефинирало в Националната стратегия на Република България за интеграция на ромите (2012-2020) принципа за провеждането на „конструктивни, прагматични и недискриминационни политики“. В случая смятаме, че въпросният проект, реализиран от Института по психология към МВР е пример за точно обратното и **наличната информация до момента не опровергава, а потвърждава нашите опасения, че така се стигматизира ромската общност като уязвима към радикализация, защото видно от Вашия отговор и документите на сайта на МВР, в резултат на този проект:**

- **Материалите за обученията на служителите на МВР от Североизточна, Югоизточна, Централна Южна, Югозападна България и Софийска област включват теми като „Етнорелигиозна характеристика на ромските общности в България“ и „Процесът на радикализация сред ромското население в България“. Тревожно е, че това става под ръководството на Института по психология към МВР, именно психолозите би трябвало да са най-наясно с възможните последствия от подобен тип обучения върху съзнанието на служителите от МВР.**

ГРАЖДАНИ ЗА ДЕМОКРАТИЧНА И ПРАВОВА ДЪРЖАВА

- Наръчникът на „ТРЕНД“ формулира в графата „Мерки за осъществяване на превенция и по-добър контрол“ изработването на „Карта на ромите в България“ със следната информация: „а) колко роми живеят в населеното място; б) от коя група са: миллет, бургуджии, калайджии и др.; в) каква религия изповядват – православна, мюсюлманска, евангелистка и др.; г) кои са изявените лидери в ромските квартали и махали, може ли да се разчита на тях при конфликтни ситуации със служители на МВР; д) в етническо отношение как се самоопределят – като роми, българи, цигани, миллет, турци.“

Госпожо Първанова,

Въз основа на гореизложените факти, които за нас съдържат безспорни доказателства, че описаните дейности по въпросният проект са израз на фрапиращ институционален расизъм към ромите в България и пораждат съмнения за разминаване между предварително обявените цели на проекта и реално постигнатите резултати, се обръщаме към Вас в качеството Ви на Управляващ орган на програмата, финансирала този проект, с надеждата, че сте в състояние обективно и безпристрастно да преразгледате решението си за липса на нередност и да предприемете необходимите действия в кръга на Вашата компетентност преди приключването на проекта на 20 декември 2020 г.

Приложения - документи, изготвени от „ТРЕНД“ по проекта на сайта на МВР:

Доклад 1: „Аналитичен доклад върху изследване сред представители на етнокултурните общности в страната, идентифициращи се религиозно или културно с мюсюлманското вероизповедание“.

Доклад 2: „Аналитичен доклад върху изследване сред бежанци и имигранти настанени в регистрационно приемателни центрове и интеграционни центрове.“

Наръчник по проект „Разширяване на експертния капацитет на служителите на МВР за превенция на агресивни прояви в обществото, корупция и радикализация“.

С уважение,

За Коалиция „Граждани за демократична и правова държава“

Орхан Тахир, моб. 0032 497 30 43 28, email: committeeofroma@gmail.com

Антверпен, Кралство Белгия